

MAJA MATIJEVIĆ i VJEKOSLAV BLAZSETIN*

Što s mađarskim imenima i prezimenima u hrvatskome jeziku?¹

Hrvati i Mađari stoljećima su živjeli u zajedničkoj državi, a tragovi toga suživota vidljivi su i danas. Mnoge povijesne ličnosti poznate su u Hrvatskoj i Mađarskoj te i u hrvatskome i u mađarskome jeziku imaju posebnu inačicu imena. Tako je primjerice kralj Koloman Mudri u mađarskome *Könyves Kálmán*, Nikola Zrinski *Zrinyi Miklós*, a ban Josip Jelačić Mađarima je poznat kao *Jellacsics József*. Dodiri dvaju naroda vidljivi su i danas u onomastičkome fondu u oba jezicima, pa ni u suvremeno doba nije neobično da se primjerice László koji zna oba jezika odaziva i na ime Ladislav, János na Ivan ili Ivica, a István na Stjepan, Štef i sl. U Mađarskoj prezime Horváth nosi otprilike 200 000 ljudi, u Hrvatskoj je Horvat najčešće prezime, a s obiju strana granice poznata su i prezimena Kovač (Kovács), Sabo (Szabó), Nađ (Nagy), Tot (Tóth), Varga, Kiš (Kiss, Kis) i dr.

U hrvatskome jeziku danas se pojavljuju brojna strana imena i prezimena, pa tako i mađarska, te se postavlja pitanje kako se ona sklanjaju. Kad je mađarski pisac László Krasznahorkai dobio Nobelovu nagradu za književnost za 2025. godinu, u Institutu za hrvatski jezik došlo je pitanje kako se sklanja njegovo prezime, što je motiviralo nastanak rada o sklonidbi mađarskih imena, nadimaka i prezimena u hrvatskome jeziku.

Imena i nadimci

U sklonidbi mađarskih muških imena može se prepoznati nekoliko obrazaca. Velik broj imena sklanja se po *a*-sklonidbi, osnovnoj sklonidbenoj vrsti za imenice muškoga i srednjega roda, te se pritom može izdvojiti nekoliko skupina. Velik broj imena sklanja se poput imena Ivan (GA Ivana, DL Ivanu, I Ivanom): *Ádám*, *Bálint*, *Dávid*, *István*, *József*, *Lőrinc*, *Márton*, *Norbert*, *Tibor*, *Szilárd*, *Szilveszter* i dr. Drugu skupinu čine imena poput hrvatskoga Blaž (GA Blaža, DL Blažu, I Blažem). U toj skupini dolazi do prijeglasa u instrumentalu zbog dočelnoga palatala u osnovi, a pritom valja obratiti pozornost na to da se palatali zapisuju drukčije nego u hrvatskome: *s* [š], *zs* [ž], *cs* [č], *ly* [j], *ny* [nj], *ty* [„umekšano” ć], *gy* [„umekšano” đ]. Poput imena Blaž sklanjaju se imena Lajos (GA Lajosa, DL Lajos, I Lajosom), *András*, *Balázs*, *György*, *Károly*, *Szabolcs*

* Vjekoslav Blazsetin asistent je u Institutu za istraživanje migracija.

¹ Ovaj rad napisan je u okviru projekata *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik: 2 faza i Mapiranje hrvatske nacionalne manjine u europskim državama – Hrvati u Mađarskoj i Crnoj Gori (MAHRNAM-MICG)*, koje financira Europska unija – NextGenerationEU. Za iznesene stavove i mišljenja odgovorni su samo autori te ti stavovi ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

i dr. Jedna skupina imena sklanja se poput imena Marko (GA Marka, DL Marku, I Markom), npr. László (GA Lászla, DL Lászlu, I Lászlom), Ottó, Rómeó. Ipak, s dočetnim *-ó* (dugim zatvorenim stražnjim samoglasnikom – koji postoji i u hrvatskome iako se duljina ne bilježi) postoje kolebanja te dvojezični govornici, najčešće pripadnici hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj, navode da im je važno zadržati *-ó* kako bi se točno znalo kako se ime piše. U takvim slučajevima u govoru i pismu čuva se cijela osnova László (GA Lászlóa, DL Lászlóu, I Lászlóom). Kolebanja su osobito izražena jer ta imena postoje i u hrvatskome: László i Ottó – Laslo i Oto (kod kojih je osnova *Lasl-* odnosno *Ot-*, pa je uvijek G Lasla, Ota). Kad je riječ o stranim imenima koja nemaju hrvatsku istovrijednicu, uobičajeno se sklanjaju tako da je osnova jednaka nominativu – N Janó, GA Janóa, DL Janóu, I Janóom. Tako je i s imenima poput Jenő (GA Jenóa, DL Jenőu, I Jenóom), Dezső, Gergő – s dugim prednjim samoglasnikom *ő*, koji ne postoji u hrvatskome samoglasničkom sustavu te se stoga svakako zadržava u sklonidbi. Znatan broj muških imena sklanja se i po *e*-sklonidbi. Kao ime Luka (G Luke, DL Luki, A Luku, I Lukom) sklanjaju se primjerice imena Attila (G Attile, DL Attili, A Attilu, I Attilom), Béla, Csaba, Géza, Gyula. Tako se načelno sklanjaju i imena s dočetnim *-é* (dugim *e*, koji postoji i u hrvatskome), npr. Máté. No postoje i kolebanja, pa hrvatski govornici

u Mađarskoj ime Máté sklanjaju i po *a*-sklonidbi uz zadržavanje završnoga *é*, dakle GA Mátéa, DL Mátéu, I Mátéom. U tisku Hrvata u Mađarskoj zabilježeno je da se tako sklanja i muško ime Vince, baš poput prezimena Vince – GA Vincea, DL Vinceu, I Vinceom.

Veliku skupinu mađarskih ženskih imena čine ona koja nisu sklonjiva, odnosno koja pripadaju nultoj sklonidbi (kao N Ines, G Ines, D Ines...). Takva su imena primjerice Adél, Bernadett, Enikő, Erzsébet, Fanni, Ildikó, Noémi, Tünde. Također veliku skupinu čine imena koja završavaju na *-a* te se sklanjaju po *e*-sklonidbi (kao Ana, G Ane, DL Ani, A Anu, I Anom): Boglárka (G Boglárke, DL Boglárki, A Bóglarku, I Boglárkom), Franciska, Ilona, Kinga, Melinda, Orsolya, Réka, Tekla, Tímea, Zsuzsanna i dr. U sklonidbi imena koja pripadaju toj skupini valja obratiti pozornost i na pisanje međusamoglasničkoga *j* kad je potrebno (kao N Maria, G Marije,

Pitali ste...

Krasznahorkaia
ili
Krasznahorkaija ✓

1. slika: Objava na Instagramu Instituta za hrvatski jezik posvećena sklonidbi prezimena Krasznahorkai

DL Mariji, A Mariju, I Marijom), npr. u Szilvia (G Szilvije, DL Szilviji, A Szilviju, I Szilvijom) i Zsófia.

Pisanje međusamoglasničkoga *j* također je važno u pisanju nadimaka, koji u mađarskome često završavaju na *-i*. Tako se muški nadimci Feri (od Ferenc), Isti (od István), Józsi (od József), Laci (od László) sklanjaju kao ime Toni (GA Tonija, DL Toniju, I Tonijem): Ferija, Istija, Józsija, Lacija. Ako se istim nastavkom tvore ženski nadimci, npr. Erzsi (od Erzsébet), Bogi (od Boglárka), Timi (od Tímea), nadimak nije sklonjiv (kao npr. ime Nancy/Nensi). Ako se nadimak (muški ili ženski) tvori sufiksom *-ka*, sklanja se prema *e*-sklonidbi: Lacika (od László) – G Lacike, Zolika (od Zoltán) – G Zolike; Zsuzsika (od Zsuzsanna) – G Zsuzsike.

Prezimenena

U sklonidbi prezimena, dakako, važno je naglasiti da se sklanjaju kad stoje uz imena muških osoba. Ženska se prezimena najčešće ne sklanjaju (npr. *Razgovor s Ilonom Horváth*), osim prezimena na *-a* (npr. *Razgovor s Ilonom Vargom* uz *Razgovor s Ilonom Varga*), a također je moguće da se ne sklanjaju ni ime ni prezime (npr. *Razgovor s Bernadett Horváth*).

Sklonidbene skupine pritom se mogu usporediti sa skupinama prema kojima se sklanjaju imena. Kao prezime Horvat (GA Horvata, DL Horvatu, I Horvatom) sklanjaju se prezimena Bethlen, Horváth, Kossuth, Molnár, Németh, Orbán, Tóth i dr. Kao prezime Anić (GA Anića, DL Aniću, I Anićem) sklanjaju se prezimena s palatalom na kraju osnove: Nagy [nađ], Kiss/Kis [kiš], Kovács [kovač], Kocsis [kočiš], Lukács [lukač], Székely [sekej]. Kolebanja kao u imenu László (G Lászla ili Lászlóa) pojavljuju se i u prezimenima. Prezimena poput Szijjártó sklanjaju se prema *a*-sklonidbi kao Pacino (GA Pacina, DL Pacinu, I Pacinom – GA Szijjárta, DL Szijjártu, I Szijjártom), ali i tako da se čuva *-ó* kako bi se zadržale pravopisne posebnosti (G Szijjártóa, DL Szijjártóu, I Szijjártóom), jednako tako i Bíró, Bodó, Harangozó, Zsigó. Brojna prezimena sklanjaju se kao Verdi (GA Verdija, DL Verdiju, I Verdijem), a međusamoglasničko *j* zapisuje se bez obzira na to kako se u mađarskome zapisuje glas *i* na kraju prezimena. Dakle, valja uzeti u obzir da prezime Nagy [nađ] ne završava glasom *i*, a primjerice Ady [adi], Andrásy [andraši], Esterházy [esterhazi], Jókai [jokai], Karácsonyi [karačonji], Krasznahorkai [krasnahorkai], Petőfi [petefi] ili Rákóczi [rakoci] završavaju. Stoga je genitiv navedenih prezimena Nagya, ali Adyja, Andrásyja, Esterházyja, Jókaija, Karácsonyja, Krasznahorkaija, Petőfija, Rákóczija. Zanimljivo je u kontekstu ovoga pravila istaknuti prezimena poput Karácsony [karačonj] i Karácsonyi [karačonji], u kojima je genitiv od Karácsony – Karácsonya, a od Karácsonyi – Karácsonyja.

Zaključak

Navedeni primjeri pokazuju da sklonidba mađarskih imena i prezimena u hrvatskome jeziku slijedi logiku hrvatskoga morfološkog sustava uz poštovanje izvorne grafije. Hrvati u Mađarskoj ili Mađari u Hrvatskoj mogu svoje ime zapisivati na dva načina,

pa su tako primjerice profesori Janja Prodan i Ernest Barić iz Mađarske na svojem hrvatsko-mađarskome rječniku potpisani kao Prodán Ágnes i Barics Ernő. U vezi s tim primjerima valja naglasiti da je u mađarskome neutralni, standardni redosljed prezime pa ime, i to u svim stilovima. O tome valja voditi računa kad se mađarska imena pojavljuju u tekstovima na hrvatskome jeziku te pritom prilagoditi redosljed. Kad je riječ o Mađarima čija se imena pojavljuju u hrvatskome, uz pravilnu sklonidbu valja obratiti pozornost na to kako se ime i prezime zapisuju. Točnije, u hrvatski jezik treba prenijeti dijakritičke znakove jer su važni u izvornome jeziku. Baš kao što se žele zadržati dijakritički znakovi na hrvatskim imenima i prezimenima kad se pojavljuju u stranim jezicima, žele se zadržati i u mađarskima u tekstovima na hrvatskome. Dakle, kako Hrvati primjećuju razliku između *é* i *e*, *ő* i *o*, *ű* ili *u*, *é* ili *e* itd.

